INVALIDILIITTO RY
Asiantuntijalausunto

17.11.2026

Viite: VN/35042/2025

Asia: Lausunto luonnoksesta periaatepäätökseksi liikenneturvallisuusstrategiasta 2027–2031

1. Huomiot taustasta, tarkoituksesta ja visiosta

Invalidiliitto pitää liikenteen nollavisiota ja tavoitetta liikennekuolemien ja vakavien loukkaantumisten vähentämisestä erittäin tärkeinä. Liikenneturvallisuutta tulee tarkastella laajasti osana ihmisten hyvinvointia, yhdenvertaisia, esteettömiä ja saavutettavia liikkumismahdollisuuksia sekä toimivaa yhteiskuntaa.

Vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden näkökulma jää strategialuonnoksen lähtökohdissa vähäiselle huomiolle. Esteettömyys ja saavutettavuus tulee tunnistaa liikenneturvallisuusstrategiassa kiinteäksi osaksi turvallista liikennejärjestelmää. Turvallinen liikennejärjestelmä ei ole aidosti turvallinen, elleivät liikenneympäristö, liikenteen palvelut sekä liikenteeseen liittyvä tieto ja digitaaliset ratkaisut ole eri tavoin toimintaesteisten henkilöiden käytettävissä ja mahdollista heille turvallista, esteetöntä ja mahdollisimman itsenäistä liikkumista. Myös esteettömyysketju kotoa työ-, opiskelupaikalle tai harrastuksiin on turvattava.

Pidämme kannatettavana Safe System -lähestymistapaa, jossa tunnistetaan ihmisten tekevän liikenteessä virheitä ja liikennejärjestelmä pyritään rakentamaan siten, etteivät yksittäiset virheet johda kuolemaan tai vakavaan loukkaantumiseen. Erityisen tärkeä on jaetun vastuun periaate: vastuu turvallisuudesta ei voi olla yksinomaan tienkäyttäjällä, vaan myös liikennejärjestelmän suunnittelijoilla, rakentajilla, ylläpitäjillä, palveluntarjoajilla ja sääntelystä vastaavilla tahoilla on vastuu turvallisen liikkumisympäristön muodostumisesta. Lähestymistavan soveltamisessa tulee huomioida myös ihmisten erilaiset toimintakyvyt ja varmistaa, että esteettömyys ja saavutettavuus ovat osa järjestelmälähtöistä turvallisuusajattelua. Turvallisen liikennejärjestelmän tulee ehkäistä ennalta myös liikenneympäristön, palvelujen tai tiedon esteellisyydestä tai saavutettavuuden puutteista aiheutuvia turvallisuusriskejä.

2. Yleiset huomiot strategisista linjauksista ja painopisteistä

Invalidiliitto pitää seitsemää strategista linjausta pääosin perusteltuina. Erityisen tärkeitä ovat linjaukset, joiden mukaan liikenneturvallisuus on koko yhteiskunnan yhteinen asia, päätöksenteon on perustuttava tietoon ja liikennejärjestelmän kaikkien osien on oltava turvallisia.

Esitämme, että strategisten linjausten toimeenpanossa esteettömyys, saavutettavuus ja eri käyttäjäryhmien yhdenvertaisuus tunnistetaan läpileikkaaviksi liikenneturvallisuuden periaatteiksi. Lisäksi esitämme strategisiin linjauksiin kahdeksatta linjausta: ”Liikennejärjestelmän on oltava esteetön, saavutettava ja yhdenvertainen kaikille liikkujille.”

Strategiassa tunnistetaan suojaamattomien tienkäyttäjien haavoittuvuus, mutta haavoittuvuutta ei tule määritellä ainoastaan liikennemuodon perusteella. Liikenneturvallisuusriski voi muodostua myös liikenneympäristön ja henkilön toimintakyvyn välisestä suhteesta. Jalankulkijoiden joukossa on esimerkiksi sähköistä tai manuaalista pyörätuolia, rollaattoria ja muita liikkumisen apuvälineitä

Invalidiliitto ry / Invalidförbundet rf // Finnish association of people with physical disabilities
Mannerheimintie 107 / Mannerheimvägen 107, FIN-00280 Helsinki / Helsingfors, Finland
puh. / tel. +358 9 613 191, www.invalidiliitto.fi

käyttäviä vammaisia henkilöitä, joiden mahdollisuudet liikkua, reagoida vaaratilanteisiin tai käyttää vaihtoehtoista reittiä voivat poiketa muiden tienkäyttäjien mahdollisuuksista.

Vammaisia henkilöitä ja heitä edustavia järjestöjä tulee osallistaa liikenneturvallisuutta koskevien toimenpiteiden suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan YK:n vammaisyleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Lisäksi esitämme, että strategian toimeenpanoa konkretisoivassa toimenpideohjelmassa tehdään vammaisvaikutusten arviointia.

3. Huomiot painopisteestä "liikenneturvallisuuden kansallista ohjausta ja tietopohjaa vahvistetaan"

Invalidiliitto kannattaa liikenneturvallisuuden tietopohjan, seurannan ja kansallisen koordinoinnin vahvistamista.

Tietopohjaa kehitettäessä tulee tunnistaa nykyistä paremmin vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden kohtaamat liikenneturvallisuusriskit. Kaikki turvallisuusongelmat eivät tule näkyviin liikennekuolemia tai vakavia loukkaantumisia koskevissa tilastoissa. Esteellinen tai turvaton liikenneympäristö voi esimerkiksi rajoittaa tai estää itsenäistä liikkumista, johtaa vaarallisemman reitin käyttämiseen tai lisätä riippuvuutta toisen henkilön avusta ilman, että seurauksena on tilastoihin kirjautuva liikenneonnettomuus. Esimerkiksi lumipolanteet sekä jalankulkuväylille pysäköidyt tai kaatuneet sähköpotkulaudat voivat muodostaa merkittävän esteen ja turvallisuusriskin erityisesti toimintarajoitteisille henkilöille ja johtaa siihen, että henkilö joutuu muuttamaan reittiään tai jättämään matkan kokonaan tekemättä.

Esitämme, että liikenneturvallisuuden tietopohjan ja seurantaindikaattoreiden kehittämisessä hyödynnetään vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden kokemustietoa. Vammaisjärjestöt tulee ottaa mukaan tietopohjan, mittareiden ja toimenpideohjelman kehittämiseen. Tietopohjan tulisi mahdollistaa sen arvioiminen, toteutuuko turvallinen ja itsenäinen liikkuminen yhdenvertaisesti eri käyttäjäryhmien kohdalla.

4. Huomiot painopisteestä "liikenneympäristöä kehitetään yhä turvallisemmaksi"

Invalidiliitto pitää liikenneympäristön turvallisuuden parantamista erittäin tärkeänä painopisteenä. Painopisteessä tulee kuitenkin tunnistaa nykyistä vahvemmin, että esteettömyys ja saavutettavuus ovat olennainen osa liikenneturvallisuutta.

Liikenneympäristö ei ole turvallinen, ellei se ole kaikkien eri tavoin liikkuvien ja toimivien ihmisten käytettävissä yhdenvertaisesti. Liikenneympäristön suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa tulee huomioida muun muassa pyörätuolia, rollaattoria ja muita liikkumisen apuvälineitä käyttävien henkilöiden turvallinen liikkuminen.

Turvalliseen ja esteettömään liikenneympäristöön kuuluvat esimerkiksi esteettömät jalankulkuväylät ja suojatiet, riittävät tienylitysajat, esteettömät joukkoliikenteen pysäkit, turvalliset matkaketjut, liikenneympäristön selkeys sekä toimiva talvikunnossapito.

Esitämme, että strategian toimenpidettä ”Turvallisuus on otettava huomioon kaikissa infrahankkeissa” täydennetään muotoon: ”Turvallisuus ja esteettömyys sekä hankkeisiin liittyvien palvelujen ja tiedon saavutettavuus on otettava huomioon kaikissa infrahankkeissa.”

Kevyitä sähköajoneuvoja tulee tarkastella myös jalankulkuympäristön turvallisuuden ja esteettömyyden näkökulmasta. Kulkuväylille jätetyt tai kaatuneet sähköpotkulaudat voivat muodostaa merkittävän esteen ja turvallisuusriskin erityisesti fyysisesti vammaisille ja toimintaesteisille henkilöille.

Niiden käyttöön ja pysäköintiin liittyvissä ratkaisuissa tulee varmistaa, etteivät ne heikennä jalankulkuympäristön esteettömyyttä tai turvallista liikkumista.

Älykkääseen infrastruktuuriin sekä liikenteen olosuhde- ja riskitietoon perustuvien palvelujen tulee olla saavutettavia ja eri tavoin toimintaesteisten henkilöiden käytettävissä. Liikenteen turvallisuutta koskevan tiedon tulee olla saatavissa saavutettavassa ja ymmärrettävässä muodossa, jotta uudet digitaaliset ratkaisut eivät muodosta uusia esteitä turvalliselle ja itsenäiselle liikkumiselle.

5. Huomiot painopisteestä "liikenteeseen lähdetään vain ajokykyisenä"

Invalidiliitto pitää ajoterveyden ja ajokyvyn edistämistä tärkeänä osana liikenneturvallisuutta. Ajoterveyteen liittyvissä toimenpiteissä tulee kuitenkin tehdä selkeä ero vamman, sairauden ja henkilön tosiasiallisen ajokyvyn välillä.

Vamma tai toimintaeste ei sellaisenaan merkitse heikentynyttä ajokykyä. Ajokykyä tulee arvioida yksilöllisesti suhteessa henkilön tosiasialliseen toimintakykyyn ja ajamisen vaatimuksiin. Arvioinnissa tulee huomioida miten apuvälineillä, ajoneuvoon tehtävillä yksilöllisillä muutoksilla ja muulla teknologialla voidaan mahdollistaa turvallinen ajaminen.

Monelle liikkumisesteiselle henkilölle oma auto ja siihen tehdyt yksilölliset muutokset ovat keskeinen edellytys itsenäiselle liikkumiselle, työssäkäynnille ja osallistumiselle yhteiskuntaan. Tästä syystä ajoterveyttä koskevissa toimintamalleissa tulee liikenneturvallisuuden rinnalla huomioida, yhdenvertaisuus ja mahdollisuus itsenäiseen liikkumiseen.

Suhtaudumme varauksella ehdotukseen selvittää automaattisesti muodostuvia ajoterveyskannanottoja eli niin sanottua ajoterveyspassia, ellei samalla varmisteta yksilöllistä arviointia, oikeusturvaa ja sitä, etteivät järjestelmän käyttämät tiedot johda perusteettomiin oletuksiin henkilön ajokyvystä vamman, diagnoosin tai toimintarajoitteen perusteella. Lisäksi jatkovalmistelussa tulee arvioida, millaisia vaikutuksia ajoterveyspassilla ja siihen sisältyvillä tiedoilla voisi olla esimerkiksi vapaaehtoisten ajoneuvovakuutusten, kuten kaskovakuutuksen, saatavuuteen, ehtoihin tai hinnoitteluun, ja varmistaa, etteivät tiedot johda vammaisten henkilöiden perusteettomaan erilaiseen kohteluun.

6. Muita huomioita

Invalidiliitto pitää teknologian ja automaation tarjoamia mahdollisuuksia liikenneturvallisuuden parantamisessa merkittävinä. Teknologinen kehitys ei kuitenkaan automaattisesti paranna kaikkien käyttäjäryhmien turvallisuutta.

Automaation ja digitaalisten liikennejärjestelmien kehittämisessä tulee turvallisuuden lisäksi huomioida esteettömyys, saavutettavuus ja käytettävyys. Uudet järjestelmät eivät saa muodostaa uusia liikkumisen esteitä.

Ajoneuvoteknologian kehittyessä tulee myös turvata mahdollisuus vammaisten henkilöiden tarvitsemiin yksilöllisiin ajoneuvomuutoksiin ja hallintalaiteratkaisuihin. Esimerkiksi ajoneuvojen lisääntyvä digitalisaatio, sähköiset järjestelmät, automaatio ja kyberturvallisuusvaatimukset eivät saa tarpeettomasti estää turvallisten yksilöllisten ratkaisujen toteuttamista.

Korostamme, että nollavision tulee koskea yhdenvertaisesti kaikkia liikkujia. Esteettömyys ja saavutettavuus tulee nähdä liikenneturvallisuuden olennaisina osina. Turvallinen liikennejärjestelmä mahdollistaa myös vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden turvallisen, esteettömän ja mahdollisimman itsenäisen liikkumisen sekä liikenteen palvelujen ja tiedon saavutettavuuden.

Lopuksi Invalidiliitto muistuttaa, että liikenneturvallisuusstrategian toimeenpanossa tulee huomioida Suomea sitovan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoitteet. Erityisesti yleissopimuksen yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä koskeva 5 artikla, esteettömyyttä ja saavutettavuutta koskeva 9 artikla sekä henkilökohtaista liikkumista koskeva 20 artikla muodostavat keskeisen lähtökohdan vammaisten henkilöiden yhdenvertaisten ja turvallisten liikkumismahdollisuuksien edistämiselle.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 17.11.2026

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
johtaja, yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Lisätietoja: Sinikka Winqvist, asiantuntija, liikenne ja yrittäjyys

sinikka.winqvist@invalidiliitto.fi 044 765 0633